

**Metodický protokol ověřeného nového nástroje (indikátor 69301)
vytvořeného v projektu *Centrum sociálních inovací ve veřejných knihovnických
a informačních službách* (KISK FF MU, 6/2017 - 5/2020)**

Základní evidence	
Název nástroje / metody / postupu	Karty Libdesign pro sociální inovace
Stručný technický popis nástroje	Karetní metodika pro podporu sociálních inovací v knihovnách
Interní evidenční číslo v projektu	69301_01

Kontextové informace - <i>Co znamená "ověřený nový nástroj"?</i>	
Definice indikátoru dle MPSV	Indikátor 69301 " Počet experimentálně či kvazi-experimentálně ověřených nových nástrojů " oceňuje proces inovování, který zaručuje jasnou informaci po jeho skončení o tom, zdali byl přínosem, či nikoliv. Zajímá se o účinnost řešení problémů s (kvazi) experimentálním ověřením. ""Nástroj"" jsou konkrétní nové metody nebo postupy, které byly vyvinuty v rámci projektu, a prostřednictvím kterých je usilováno o měřitelné a udržitelné zlepšení u zvolené cílové skupiny. Indikátor počítá projekty, které mapují slepé uličky toho, s čím přichází, stejně jako ty, co někam vedou, ale přehlíží projekty, které proběhnou a není po nich jasné, zdali byly úspěšné, či nikoliv.
Popis cílové hodnoty v projektu CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_124/0006474 <i>Centrum sociálních inovací ve veřejných knihovnických a informačních službách</i> (aktualizace 1/2020)	Do hodnoty indikátoru 69301 počítáme nové metody nebo postupy, které byly vyvinuty v rámci všech klíčových aktivit projektu. Úspěšnost nástrojů vedoucí ke zlepšení u zvolené cílové skupiny bude ověřována jejich aplikací v průběhu realizace aktivit projektu a bude součástí evaluace těchto aktivit. U metod a postupů bude kladen důraz na přenositelnost (např. do jiných lokalit, jiných typů knihoven, atd.) Metody a postupy budou popsány a zhodnoceny v evaluačních zprávách projektu, na kterých spolupracují jak realizátoři akcelerovaných projektů, tak realizační tým zajišťující chod a fungování projektu.

Ověřený nový nástroj - obecné charakteristiky - *Pro koho/co je nástroj určen?*

<p>Pro koho je nástroj určen? (cílové skupiny)</p> <p>I.CS projektu: zaměstnanci II.CS projektu: osoby sociálně vyloučené a ohrožené</p>	<p>Primární CS = kdo má nástroj využívat</p> <ul style="list-style-type: none">• knihovnice a knihovníci• zástupci zřizovatelů knihoven• inovátoři v dalších organizacích (obecně prospěšné společnosti, státní správa, ...) <p>Sekundární CS = na koho má práce s nástrojem v důsledku dopad</p> <ul style="list-style-type: none">• uživatelé knihoven• uživatelé inovovaných služeb
<p>K jakému zlepšení by u CS očekávatelně mělo dojít?</p>	<p>Primární CS:</p> <ul style="list-style-type: none">• zvýšení schopnosti nacházet příležitosti pro sociální inovace• zlepšení dovedností spojených s realizací a šířením sociálních inovací• zlepšení schopnosti hodnotit sociální inovace• usnadnění plánování sociálních inovací v realizačních týmech <p>Sekundární CS:</p> <ul style="list-style-type: none">• lepší služby knihoven pro všechny uživatele, včetně znevýhodněných skupin
<p>(Jaké) existují nutné podmínky pro funkčnost nástroje?</p>	<p>Ačkoliv je nástroj navržen tak, aby fungoval sám o sobě, nelze předpokládat, že pro skutečnou realizaci sociálních inovací bude dostačovat i začátečníkům v této oblasti. Pro začátečníky je klíčovou podmínkou ochota dohledávat další informace či pracovat s facilitátorem, který je procesem sociálních inovací provede. Karty poté mohou sloužit jako návod, inspirace či komunikační prostředek v realizačním týmu.</p>
<p>V jakých klíčových aktivitách projektu nástroj vznikl?</p>	<p>KA Skauting - mapování prostředí, vyhledávání slibných inovačních nápadů, projektů a osob</p> <ul style="list-style-type: none">• v rámci skautingu mapoval tým projektu metody a zásady, které knihovnám pomáhají realizovat sociálně prospěšné projekty. Tyto metody byly poté zařazeny do metodiky Libdesign pro sociální inovace. Skauting pomohl přizpůsobit obecné principy právě cílové skupině knihovníků a knihovnic. <p>KA Inkubátor pro sociální inovace v knihovnách KA Akcelerátor sociálních inovací v knihovnách</p> <ul style="list-style-type: none">• V rámci KA Inkubátor a KA Akcelerátor byla metodika testována a využívána.
<p>Návaznost nástroje</p>	<p>Návaznost na evaluační případovou studii akcelerovaného projektu:</p>

Na jiné projektové výstupy	80500_10	Evaluační případová studie akcelerovaného projektu knihovna Jundrov
	80500_11	Evaluační případová studie akcelerovaného projektu Knihovna pro bezbariérové Brno
	80500_12	Evaluační případová studie akcelerovaného projektu Defacto (pracovní název Ověřeno)
	80500_13	Evaluační případová studie akcelerovaného projektu knihovna Třinec
	80500_14	Evaluační případová studie akcelerovaného projektu knihovna Litvínov
	80500_15	Evaluační případová studie akcelerovaného projektu SVKUL Makerspace
	80500_16	Evaluační případová studie akcelerovaného projektu Udržitelnost
	80500_18	Evaluační případová studie akcelerovaného projektu Podpora čtenářství Romské mládeže
	80500_19	Evaluační případová studie akcelerovaného projektu Mládež v knihovnách
	80500_20	Evaluační případová studie akcelerovaného projektu dobrovolnictví v knihovnách
	https://kisk.phil.muni.cz/komunitni-knihovna/evaluacni-pripadove-studie	
	Návaznost na evaluační zprávy projektu a KA projektu: Sloučená 3 a 4 evaluační zpráva projektu (kapitola 3.5, EO11)	
Jiná návaznost - samostatná Metodika, apod.: Metodické <i>Libdesign karty (35 metod pro lepší služby)</i> vytvořené v týmu KISK na FF MU v Brně.		

Určení: *Jaký problém / situaci pomohl nově vytvořený nástroj (inovativně) řešit?*

Kdy, kým a jak byl problém identifikován?

Sociální inovace v knihovnách mohou vznikat spontánně, ale vhodně zvolený postup je může výrazně podpořit. V úvodních fázích projektu jsme zjistili, že sice existují "návody a metodiky" pro podporu sociálních inovací, ale žádná není cílená a přizpůsobená přímo knihovnám. Na druhou stranu existují materiály o inovacích v knihovnách, které ale pokrývají pouze některé části spirály sociálních inovací (např. designové myšlení).

Začali jsme s designovým procesem a metodikou Libdesign, kterou jsme před lety popsali s kolegy z Univerzity v Oslu. Pro kontext sociálních inovací v knihovnách bylo zapotřebí posílit metody a přístupy, které pracovaly s komunitní rovinou a participací. S tím nám pomáhal Aldo de Moor (expert na Information Management and Community Informatics). Také bylo čím dál jasnější, že se pohybujeme v oblasti inkluzivního designu, který se snaží rozšířit množství uživatelů, kteří mají přístup ke službě. Inspiraci jsme hledali třeba u Pera Axboma. Ve fázích, které se týkají realizace, škálování a systémových změn, nás navedl framework, který Christian Bason představuje ve své knize *Leading Public Sector Innovation*. A v neposlední řadě jsme designový proces potřebovali zpřesnit a rozšířit v oblasti hodnocení dopadu inovací. V tom nám pomáhala především naše evaluátorka s detailní znalostí teorie změny.

Novou metodiku jsme nepostavili na základech dvojitého diamantu jako předešlou, ale na půdorysu spirály sociálních inovací (česky popsaný cyklus najdete v 5. kapitole této příručky od MPSV). Netvoří ji jasně ohraničené techniky, ale spíše tipy na aktivity, které sociální inovace podporují.

Detailní popis problému, pro který byl nástroj vytvořen	Nástroj byl vytvořen pro potřeby KA Inkubátor a KA Akcelerator a dále pro jakékoliv případy řešení tzv. “zapeklitých problémů (<i>wicked problems</i>)” v knihovnách, které vyžadují kombinaci designového myšlení, participativního přístupu a sociální inkluze.
--	---

Ověření: *Jakým metodickým postupem byla ověřena účinnost nástroje?*

Kdo vytvořený nástroj využil a jakou formou podal zpětnou vazbu o jeho účinnosti? Byla účinnost nástroje ověřena jednorázově nebo opakovaně?	Jednotlivé metody byly využity v rámci akcelerovaných projektů (viz popis v případových studiích akcelerovaných projektů: dokumenty k indikátoru 80500_10 až 80500_20). Nástroj jako celek (tedy sada karet, která by měla sloužit jako inspirace a zdroj informací) byl ověřen formou evaluačního dotazníku. Z něj vyplynulo, že polovina oslovených respondentů, kteří karty již mají, je v budoucnu plánuje použít nebo dokonce použila (např. při práci s dobrovolníky, facilitaci mezinárodního setkání, při promýšlení rekonstrukce knihovny atd.). Opakovaně.
---	--

Úspěšnost: *Pro koho a za jakých podmínek byl nástroj ověřen jako (ne)úspěšný?*

K jakému zlepšení (ne)došlo u primární cílové skupiny?	U akcelerovaných projektů došlo k využití metod popsaných v karetní metodice, viz jednotlivé <i>Případové studie</i> , zveřejněné na https://kisk.phil.muni.cz/komunitni-knihovna/evaluacni-pripadove-studie U knihovníků došlo ke zlepšení schopností a dovedností tyto metody aplikovat.
Jaké faktory ovlivnily (ne)úspěch nástroje?	<ul style="list-style-type: none">• značka Libdesign• návrh na základě výzkumu z fáze skautingu• grafické zpracování od Matěje Málka• spolupráce se zahraničními experty (Aldo de Moor, Per Axbom)• distribuce zdarma do zapojených knihoven
Jaké bariéry a omezení byly identifikovány během ověřování účinnosti nástroje?	Metodika je zatím postavena na papírové verzi, chybí online verze přístupná i např. pro osoby se zrakovým znevýhodněním.

Udržitelnost: Jak je umožněna přenositelnost a šířitelnost nástroje?

Přenositelnost: jiné lokality / jiné typy knihovny / jiné...?	Knihovny v ČR, SR Další organizace zabývají se sociálními inovacemi
Šířitelnost: online forma / fyzická forma / metodická forma	Karty jsou v současnosti dostupné pouze v papírové podobě a jsou distribuovány Katedrou informačních studií a knihovnictví. Jejich existence je prezentována v rámci stránek Katedry a projektu (https://kisk.phil.muni.cz).
Dostupnost nástroje:	https://kisk.phil.muni.cz/komunitni-knihovna/nastroje-a-metodiky

Použití: Jak nástroj technicky funguje a jak by měl být používán?

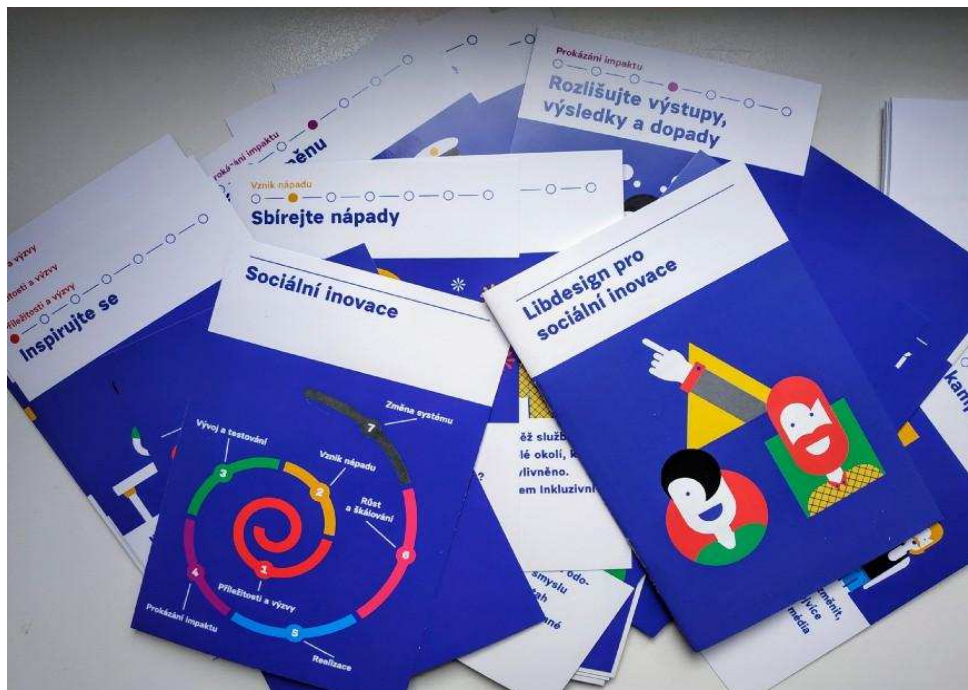
Jedná se o karetní metodiku, která obsahuje principy a metody strukturované do **7 fází a 32 tipů pro podporu sociálních inovací**:

- **Příležitosti a výzvy.** Pro mapování příležitostí a výzev jsme vybrali pět metod, které pomohou s prozkoumáním situace, s mapováním komunity, odhalováním příčin problémů, zapojení zainteresovaných stran a s výzkumem mezi lidmi.
- **Vznik nápadu.** Druhá skupina kartiček v novém vydání obsahuje pět technik relevantních pro vznik nového nápadu. Je mezi nimi brainstorming, otázky po smyslu projektu, osoby, tipy pro navrhování na míru uživatelům a také inkluzivní panda (Per Axbom) včetně canvasu přeloženého do češtiny.
- **Vývoj a testování.** Metody pro vizualizaci návrhů, prototypování, testování máme popsány už v předchozí metodice. V nových kartách jsme k nim přidali přípravu akčního plánu a tipy pro aktivizaci komunity.
- **Prokázání impaktu.** Pro řízení a hodnocení společenského dopadu inovací je potřeba rozlišovat mezi výstupy, výsledky a dopady. Do kartiček jsme zařadili pár tipů, jak na to. Společně s radami, jak řídit změnu, jak ji měřit a porovnávat investice a výsledky a také, jak zkoumat, co nefunguje.
- **Realizace.** Když knihovnické projekty projdou inkubátorem, pomáháme jim dál v akcelérátoru s realizací. Karty popisují, jak naplánovat inovaci jako projekt, kde na novou službu získat finance a také, jak využít partnerství třeba pro sdílení zdrojů.
- **Růst a škálování.** Z výzkumů, které jsme mezi knihovnicemi a knihovníky realizovali v prvním roce projektu, víme, jak důležité je pro knihovny přebírání dobré praxe. Proto jsme do této fáze zařadili tipy na to, jak šířit informace o sociální inovaci a jak usnadnit ostatním knihovnám její přebírání.
- **Změna systému.** Když se sociální inovace úspěšně šíří, může to znamenat i větší společenské změny vyžadující změny systému — i na úrovni legislativy. Na kartičkách radíme, jak těmto změnám pomoci — od spuštění kampaně třeba až ke kandidatuře do místního zastupitelstva.

Karty mají navést cílové skupiny k využívání metod, které jim pomohou v dané fázi zlepšování služeb se sociálním přesahem.

Vizuál:

Reference: *Jaký je názor odborníků a nebo zástupců cílové skupiny vůči nástroji?*

"Praktický formát, inspirující obsah"

"Libí se mi grafické provedení i prvek hry při projektování. Bohužel, než jsem karty stihla využít při některém ze svých nápadů, tak jsem je někomu půjčila a zatím se mi nevrátily. Nepřestávám doufat. :)"

"Hezký design, stručnost, názornost"

(anonymní respondenti z dotazníkového šetření)